

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 565/2013-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. novembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. I. T., B., správcu konkurznej podstaty úpadcu J., spol. s r. o. v konkurze, B., zastúpeného advokátkou JUDr. A. C., Advokátska kancelária, Z., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júla 2012 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 64/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. I. T., správcu konkurznej podstaty úpadcu J., spol. s r. o. v konkurze, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. októbra 2012 doručená sťažnosť JUDr. I. T., B., správcu konkurznej podstaty úpadcu J., spol. s r. o. v konkurze, B. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 30. júla 2012 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 64/2012.

Z obsahu sťažnosti a jej prílohy tvorenej kópiou napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ vystupoval ako odporca v 2. rade v konaní vedenom na návrh Mgr. J. N., B. (ďalej len „navrhovateľka“), pred Okresným súdom Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 14 C 218/2006, ktorého predmetom bolo určenie, že nájomný pomer k bytu neskončil. Ako odporca v 1. rade bol v návrhu navrhovateľky označený úpadca.

Okresný súd rozsudkom č. k. 14 C 218/2006-68 z 27. septembra 2007 návrh navrhovateľky zamietol, pretože podľa jeho názoru sa navrhovateľka proti výpovedi úpadcu zo 7. júla 2005 mala brániť návrhom na určenie jej neplatnosti podľa § 711 ods. 6 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) v lehote troch mesiacov od jej doručenia. Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 10. marca 2009 v konaní sp. zn. 14 Co 323/2007 zamietnutie návrhu navrhovateľky proti úpadcovi potvrdil a v časti proti sťažovateľovi rozsudok okresného súdu zmenil tak, že určil, že nájomný pomer ku konkretizovanému bytu neskončil.

O dovolaní sťažovateľa najvyšší súd rozhodol tak, že uznesením z 9. júna 2010 v konaní sp. zn. 5 Cdo 210/2009 odvolací rozsudok krajského súdu v zmeňujúcom výroku zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Konštatoval danosť vady podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), pretože ak krajský súd bol *„toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, mal vyzvať účastníka konania (odporcu 2/), aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadril“*.

Po opätovnom prerokovaní odvolania navrhovateľky krajský súd rozsudkom z 27. septembra 2011 v konaní sp. zn. 14 Co 161/2010 rozsudok okresného súdu vo výroku týkajúcom sa sťažovateľa opätovne zmenil a určil, že nájomný pomer k bytu neskončil. V odôvodnení svojho rozsudku krajský súd skutkovo rekapituloval, že úpadca uzavrel s navrhovateľkou 1. februára 2000 nájomnú zmluvu o nájme bytu č. 6 na druhom poschodí bytového domu v B. Navrhovateľka *„podľa zákona č. 182/1993 Z. z. spolu s ďalšími*

nájomníkmi podala na súd návrh, aby súd dal súhlas za prenajímateľa na predaj bytu. Prvostupňový súd rozsudkom zo dňa 2. apríla 2003 sp. zn. 13C/53/2000 návrhu navrhovateľky vyhovel, na rozsudok vyznačil právoplatnosť dňom 29. júla 2003. Odporca dňa 5. augusta 2003 podal proti prvostupňovému rozsudku odvolanie. Dňa 6. septembra 2003 požiadal o odpustenie zmeškania lehoty na odvolanie. Prvostupňový súd dňa 24. novembra 2003 žiadosť o odpustenie lehoty zamietol, Krajský súd v Banskej Bystrici dňa 28. januára 2004 zrušil prvostupňové uznesenie, na čo prvostupňový súd opätovne dňa 27. mája 2005 zamietol žiadosť odporcu o odpustenie zmeškanej lehoty. Odvolací súd dňa 17. augusta 2005 uznesením vyslovil, že odvolanie je podané v lehote. Toto uznesenie bolo doručené navrhovateľke... 2. septembra 2009 (správne má byť 2005, pozn.). V odvolacom konaní odvolací súd uznesením zo dňa 28. júna 2006 sp. zn. 15Co 33/2006 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vrátil vec na nové prejednanie a rozhodnutie, uznesenie bolo doručené navrhovateľke dňa 16. augusta 2006. Toto konanie doposiaľ nie je právoplatne skončené. Dňa 14. augusta 2003 navrhovateľka podala písomnú žiadosť s právoplatným rozsudkom Správe katastra B. o vklad vlastníckeho práva k bytu, správa katastra povolila vklad vlastníctva v prospech navrhovateľky dňa 25. júla 2005, rozhodnutie o povolení vkladu bolo navrhovateľke doručené 5. augusta 2005. Katastrálny úrad B. rozhodnutím zo dňa 22. februára 2006 zrušil prvostupňové rozhodnutie správy katastra... z 25. júla 2005 o povolení vkladu... Dňa 7. júla 2005 odporca 1/ - J. spol. s r. o. dal navrhovateľke výpoveď z nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka. Výpoveď bola doručená navrhovateľke, presný dátum prevzatia preukázaný nie je, pretože odporca 2/ nedoložil doklad o doručení tejto písomnosti...“.

Krajský súd ako súd odvolací ustálil danosť naliehavého právneho záujmu navrhovateľky na požadovanom určení, lebo sťažovateľ jej 11. decembra 2006 doručil výzvu na vypratanie predmetného bytu s odvolaním sa na výpoveď z júla 2005. Ďalej krajský súd dôvodil, že „navrhovateľka, ktorá bola úspešná v súdnom konaní voči odporcovi 1/ o nahradenie súhlasného prejavu vôle s kúpnyimi zmluvami o prevode vlastníctva k predmetnému bytu po tom, čo na tomto rozhodnutí došlo aj k vyznačeniu právoplatnosti, sa dôvodne mohla domnievať, že má právny titul pre nadobudnutie vlastníctva k predmetnému bytu s tým, že po nahradení prejavu vôle odporcu 1/ uzavrieť

zmluvu o prevode vlastníctva bytu, boli účastníci konania obsahom tejto zmluvy viazaní. Po rozhodnutí Správy katastra v B. o povolení vkladu zo dňa 25. júla 2005 a po jeho obdržaní 5. augusta 2005 navrhovateľka sa dôvodne domnievala, že je vlastníčkou predmetného bytu, pretože v tomto období jej svedčil aj nadobúdací titul – právny dôvod a splnený bol aj právna spôsob nadobudnutia vlastníctva – vklad do katastra. Až rozhodnutím krajského súdu zo dňa 17. augusta 2005 (doručené navrhovateľke 2. septembra 2005) bolo rozhodnuté, že odvolanie odporcu – prenajímateľa proti rozsudku o nahradení prejavu vôle bolo podané včas, čo znamenalo, že nadobúdací titul pre vznik vlastníckeho práva k predmetnému bytu neexistoval a že napriek zápisu vlastníckeho práva v katastri navrhovateľka nemohla zatiaľ vlastníčkou predmetného bytu byť. V období takýchto nedoriešených právnych vzťahov odporca 1/ v pozícii prenajímateľa s poukazom na ustanovenie § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka doručil navrhovateľke výpoveď z nájmu bytu pre hrubé porušenie povinností nájomcu – neplatenie nájomného, pričom navrhovateľka právo podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka na určenie neplatnosti výpovede nevyužila a návrh na súde neuplatnila. Aj keď odvolací súd prisvedčil námietke odporcu 2/ v tom, že v čase doručenia výpovede dňa 7. júla 2005 sa navrhovateľka nemohla dôvodne domnievať, že je vlastníčkou bytu, pretože v tomto čase ešte nebol povolený vklad vlastníckeho práva v jej prospech, odvolací súd mal za to, že vzhľadom na všetky skutkové aj právne súvislosti je výpoveď zo dňa 7. júla 2005 absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka, keďže predmetná výpoveď obchádza zákon a tento právny úkon je tiež v rozpore s dobrými mravmi... ustanovenie § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka sleduje postihnutie nájomcu za hrubé porušenie jeho povinností vyplývajúcich z nájmu bytu, najmä neplatením nájomného alebo úhrad spojených s užívaním bytu za čas dlhší ako 3 mesiace. V uvedenej veci vzhľadom na všetky prv uvedené súvislosti potom, ako navrhovateľka ako nájomkyňa (spolu s ďalšími nájomcami) bola dôvodne presvedčená v tom, že jej patrí právna ochrana a nie je povinná platiť za nájom bytu, keďže sa cítila byť viazaná rozhodnutím súdu s vyznačenou doložkou právoplatnosti o nahradení vôle odporcu uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu. Navrhovateľka (spolu s ostatnými navrhovateľmi) sa začala správať ako vlastníčka a plnila svoje povinnosti hrať za služby spojené s užívaním bytu na účet spoločenstva vlastníkov bytov... Vzhľadom na túto situáciu výpoveď daná odporcom 1/ nebola v súlade s účelom

sledovaným ustanovením § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka, pretože jej cieľom nemohlo byť postihnúť navrhovateľku za hrubé porušenie povinností nájomcu, keďže z jej strany z vyššie uvedených dôvodov k takémuto správaniu dôjsť nemohlo. Odvolací súd vyhodnotil uvedený právny úkon – výpoveď zo 7. júla 2005 aj ako absolútne neplatný právny úkon pre rozpor s dobrými mravmi..., pretože odporca 1/ ako prenajímateľ v čase, keď toto jeho postavenie bolo závažným spôsobom spochybnené, dal navrhovateľke výpoveď z dôvodov, ktoré neexistovali. Absolútna neplatnosť právneho úkonu... nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona... a hľadá sa naň ako by nebol urobený... To znamená, že právny úkon síce existuje, ale nenastanú jeho právne účinky. V tomto prípade teda nemohli nastať právne účinky výpovede.“.

Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie založené na dôvode podľa § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP. Zdôrazňoval, že určovací návrh navrhovateľka podala 18. decembra 2006, teda „po vyhlásení konkurzu na majetok úpadcu..., a preto je predmetné konanie konaním týkajúcim sa majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi... Pritom po vyhlásení konkurzu sa v zmysle § 47 ods. 4 zák. č. 7/2005 Z. z... môžu začať len také súdne konania, ktoré ZKR výslovne pripúšťa.“.

K vade spočívajúcej v nesprávnom právnom posúdení veci sťažovateľ v dovolaní uviedol, že „navrhovateľka sa vlastníčkou predmetného bytu nikdy nestala z dôvodu absencie právne relevantného titulu, keďže rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 2. apríla 2003 č. k. 13 C 53/00-499 nenadobudol právoplatnosť, toto rozhodnutie bolo zrušené a súdne konanie o nahradenie vyhlásenia vôle... nie je dodnes právoplatne skončené... Vyhovením návrhu navrhovateľky došlo k obídniu zákonného ustanovenia § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka, keďže táto neplatnosť výpovede zo dňa 7. júla 2005 v zákonom stanovenej trojmesačnej prekluzívnej lehote nenapadla. Právne závery odvolacieho súdu navyše vychádzajú len z údajných domnienok navrhovateľky a vôbec nerešpektujú fakty a platné právo... navrhovateľka sa vlastníčkou nestala ani len dočasne z dôvodu zrušenia rozhodnutia správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech navrhovateľky s účinkami ex tunc. Nebola a nemohla byť vlastníčkou predmetného bytu ani v čase doručenia výpovede z nájmu predmetného bytu zo dňa 7. júla 2005. Navyše v tomto čase..., ešte ani nebolo vydané nezákonné rozhodnutie správy katastra

o povolení vkladu vlastnického práva navrhovatelky. Táto sa v čase doručenia výpovede ani len nemohla dôvodne domnievať, že je vlastníčkou predmetného bytu...“.

Sťažovateľ v dovolaní zdôraznil, že navrhovateľka „2. septembra 2005, t. j. v čase plynutia prekluzívnej lehoty prestala byť dobromyselná v tom že je predmetný byt patrí, keďže jej bolo doručené rozhodnutie krajského súdu, z ktorého vyplývalo, že J. spol. s r. o. podala odvolanie včas. Navyše navrhovateľka zmeškala lehotu na napadnutie platnosti výpovede z nájmu bytu na súde, a preto jej nájomný pomer zanikol... ak nájomca návrh o neplatnosť výpovede nepodá buď vôbec, alebo ju nepodá v uvedenej trojmesačnej prekluzívnej lehote, platí, že účinky výpovede z nájmu nastali a teda výpoveď z nájmu bytu sa považuje za platnú a to aj v tom prípade, ak by výpoveď platnou nebola. Preto v inom konaní... už otázka platnosti, respektíve neplatnosti výpovede z nájmu bytu nemôže byť súdom posudzovaná a súd musí vychádzať z nevyvrátiteľnej domnienky, že výpoveď z nájmu bytu je platná...“.

Najvyšší súd rozsudkom z 30. júla 2012 v konaní sp. zn. 5 Cdo 64/2012 dovolanie sťažovateľa zamietol. K argumentácii sťažovateľa založenej na potrebe aplikácie § 47 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov najvyšší súd uviedol, že „oprávnenie nájomcu domáhať sa súdnej ochrany uplatňovaným návrhom (nie úspechu v konaní) vyplýva priamo z... zákonného ustanovenia ZKR a nie je vylúčené § 47 ods. 4 ZKV, ako to mylne dovolateľ namieta. Návrh o určenie, že právo nájmu neskončilo, môže podať nájomca proti správcovi konkurznej podstaty ako prenajímateľovi v súlade s § 47 ods. 4 s použitím § 45 ods. 4 ZKV.“.

K námietke nesprávneho právneho posúdenia veci sa najvyšší súd stotožnil so záverom krajského súdu o danosti naliehavého právneho záujmu navrhovateľky na požadovanom určení. K veci samej dôvodil, že použitie § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka „predpokladá po prvé, že vôbec existuje výpoveď z nájmu bytu ako jednostranný, adresný, hmotnoprávny úkon konkrétneho prenajímateľa urobeného voči konkrétnemu nájomcovi a po druhé, že prenajímateľ výpoveď nájomcovi doručil. V opačnom prípade, t. j. ak vôľa, obsahom ktorej je výpoveď, prejavená nebola (právny úkon výpovede nájmu

bytu neexistuje), resp. bola, ale právny úkon nebol nájomcovi vôbec doručený, aplikácia ustanovenia § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka do úvahy neprichádza. Nájomca sa logicky nemôže s úspechom domáhať neplatnosti právneho úkonu, ktorého existencia chýba, resp. uplatniť neplatnosť výpovede na súde, ak mu výpoveď nebola vôbec doručená... V takýchto prípadoch zánik nájmu bytu v zmysle § 710 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka nastať nemôže, pričom súd je povinný v každom konaní, t. j. aj v konaní o vypratanie bytu sa námietkou nájomcu, v tomto smere vznesenou zaoberať. V takomto prípade totiž nejde o riešenie otázky (ne)platnosti výpovede v zmysle § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka... Preto aj v prípade návrhu na určenie, že nájomný pomer k bytu neskončil výpoveďou, o ktorej navrhovateľ tvrdí, že takýto právny úkon je neplatný, je povinnosťou súdu skúmať predbežnou otázkou... platnosť právneho úkonu – výpovede, na základe ktorej malo prísť k zániku nájmu bytu... Opačným výkladom by bol zmarený zákonodarcom sledovaný cieľ ochrany právneho inštitútu nájmu bytu tým, že k jeho skončeniu môže prísť... len písomnou výpoveďou z taxatívne v zákone vymenovaných dôvodov, ktoré musia byť v zmysle § 711 ods. 2 Občianskeho zákonníka vo výpovedi skutkovo vymedzené. Absolútne neplatný právny úkon výpovede z nájmu bytu nemožno konvalidovať uplynutím prekluzívnej... lehoty na podanie návrhu o určenie výpovede z nájmu bytu neplatnou. Z uvedeného vyplýva, že platnosť výpovede je vždy predmetom predbežného prieskumu súdu, pretože je predpokladom skončenia nájmu bytu, z ktorého dôvodu už neexistujúcemu nájomnému vzťahu nemôže súd poskytnúť súdnu ochranu, ale v zmysle § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka musí naopak súdnu ochranu poskytnúť právu vlastníckemu.“.

Najvyšší súd zhodne s krajským súdom zaujal i názor o rozpore posudzovanej výpovede s dobrými mravmi. V tejto súvislosti uviedol, že „výpoveď z nájmu bytu... je krajným opatrením predstavujúcim najprísnejšiu možnú sankciu za porušenie povinností nájomcom, ktorej použitie musí byť úmerné závažnosti konania nájomcu v konkrétnom prípade“. Ďalej najvyšší súd konštatoval, že „po nahradení prejavu vôle pôvodného odporcu uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu boli účastníci konania viazaní obsahom zmluvy, v zmysle ktorej prešla na navrhovateľku povinnosť zaplatiť pôvodnému odporcovi kúpnu cenu bytu. Od podania návrhu na vklad vlastníckeho práva k bytu po rozhodnutie správy katastra o povolení vkladu až do následného zrušenia rozhodnutia o povolení vkladu

bola navrhovateľka... dôvodne presvedčená o tom, že jej patrí právna ochrana v tom, že nie je povinná platiť nájomné za byt,... Preto aj platila len platby určené spoločenstvom vlastníkov bytov a nebytových priestorov. Práve aj do tohto obdobia pritom spadá obdobie rokov 2004 a 2005, vo vzťahu ku ktorému strana odporcu deklaruje porušenie povinností navrhovateľky... Za podstatné pritom dovolací súd považoval aj časový sled udalostí, keď výpoveď z nájmu bytu v zmysle § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka bola daná dňa 7. júla 2005 a pred jej daním už bolo súdom s vyznačenou doložkou právoplatnosti 29. júla 2003 rozhodnuté o nahradení súhlasu dovolateľa so zmluvou o prevode vlastníctva k spornému bytu, bol podaný návrh na vklad (14. augusta 2003) o ktorom bolo rozhodnuté 25. júla 2005 s tým, že právne účinky vkladu zo zmluvy o prevode vlastníctva bytu vznikli ku dňu doručenia návrh na vklad, t. j. 14. augusta 2003. Vychádzal z toho, že aplikácia príslušných ustanovení právneho poriadku súdom pri jej výklade, ak má byť ústavne konformnou, a nie svojvoľnou, musí tieto okolnosti vziať do úvahy, a preto výpoveď posúdil ako neplatnú pre rozpor s dobrými mravmi...“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ argumentuje názorom, podľa ktorého „postup Najvyššieho súdu, ktorý nerešpektoval zákonnú úpravu týkajúcu sa možnosti napadnutia výpovede nájmu (t. j. napadnutie výpovede v prekluzívnej trojmesačnej lehote odo dňa jej doručenia s následkom zániku práva v dôsledku jeho neuplatnenia) a prisvedčenie určovaciemu návrhu J. N., ktorý je faktickým obídením zákonom stanoveného spôsobu uplatnenia práva, je v rozpore s princípom právnej istoty. Zároveň vyslovené právne závery Najvyššieho súdu v napadnutom rozhodnutí (údajné dôvodné domnievanie sa J. N. o tom že je vlastníčkou bytu a z toho vyvodená neplatnosť výpovede) sú so zreteľom na nižšie opísaný skutkový stav veci zjavne neodôvodnené a arbitrárne.“.

Sťažovateľ opätovne zdôrazňuje, že „v inom konaní, ako je konanie o neplatnosti výpovede z nájmu už otázka platnosti, resp. neplatnosti preto nemôže byť posudzovaná. Opačný záver je v rozpore s princípom právnej istoty, nakoľko by viedol k záveru, že napadnúť výpoveď z nájmu bytu je prostredníctvom takto formulovaného určovacieho návrhu možné v akejkol'vek lehote od doručenia výpovede.“.

K záveru najvyššieho súdu o dôvodnom presvedčení navrhovateľky o existencii jej vlastníckeho práva k predmetnému bytu sťažovateľ uvádza, že *«posúdenie platnosti/ resp. neplatnosti nejakého právneho úkonu... na základe subjektívnych pocitov, resp. domnienok osoby, ktorej bol tento úkon adresovaný! je v príkrom rozpore s princípom právneho štátu. Platnosť, resp. neplatnosť je potrebné posudzovať v čase urobenia právneho úkonu podľa objektívneho stavu, bez ohľadu na subjektívne „dôvodné domnienky“ osoby, ktorej bol tento úkon určený. Skúmanie subjektívnej stránky je opodstatnené len na strane osoby, ktorá tento úkon urobila (t. j. na strane sťažovateľa), ktorý bol v čase kedy bola J. N. daná výpoveď jednoznačne na základe všetkých skutočností presvedčený, že je vlastníkom predmetného bytu... Vyvodenie absolútnej neplatnosti právneho úkonu Najvyšším súdom v napadnutom rozhodnutí na základe subjektívnych pocitov či domnienok toho, komu bol právny úkon určený nemá oporu v platnom práve a zaťažuje napadnuté rozhodnutie vadou.»*

Sťažovateľ spochybňuje aj samotný subjektívny postoj navrhovateľky k otázke vlastníckeho práva k spornému bytu. Zdôraznil, že *„rozsudok o nahradení prejavu vôle sťažovateľa... nie je dodnes a nikdy nebol právoplatný“*. Poukazuje na fakt, že rozhodnutie orgánu správy katastra nehnuteľností navrhovateľka *„prevzala dňa 5.8.2005, t. j. až po prevzatí výpovede z nájmu bytu dňa 18.7.2005! V čase prevzatia výpovede z nájmu bytu teda neexistovalo žiadne rozhodnutie správy katastra a teda J. N. sa nemohla domnievať, že sa stane vlastníčkou predmetného bytu. J. N., ako účastníčka konania o nahradenie prejavu vôle obdržala všetky súdne rozhodnutia ako aj opravné prostriedky podávané protistranou a teda musela vedieť, že ešte v roku 2003!!!! bolo voči rozsudku o nahradení prejavu vôle sťažovateľa v zákonnej lehote podané odvolanie, a teda tento rozsudok nikdy nemohol nadobudnúť právoplatnosť. Vedomosť J. N. o podanom odvolaní... jednoznačne spochybňuje jej dobromyseľnosť. Taktiež ešte počas plynutia prekluzívnej lehoty na podanie žaloby o neplatnosť výpovede z nájmu bytu (dňa 2.9.2005) bolo J. N. doručené uznesenie Krajského súdu... zo dňa 27.5.2005, v ktorom tento rozhodol, že odvolanie sťažovateľa proti rozsudku o nahradení prejavu vôle bolo podané včas. J. N. bez akýchkoľvek pochybností najneskôr od tohto dátumu, t. j. 2.9.2005 – teda ešte počas plynutia prekluzívnej lehoty na uplatnenie žaloby o neplatnosť výpovede – prestala byť*

dobromyseľná v tom, že jej predmetný byt patrí. V tomto čase mala J. N. stále dostatok času na podanie žaloby o neplatnosť výpovede z nájmu (k uplynutiu lehoty došlo dňa 18.10.2005). Napriek tomu, toto svoje zákonné právo nevyužila a až v mesiaci december 2006! (t. j. viac ako rok po uplynutí prekluzívnej lehoty) podala návrh, ktorým sa domáhala určenia, že jej nájomný pomer neskončil.“.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej takto rozhodol:

„Najvyšší súd SR rozhodnutím zo dňa 30.7.2012, sp. zn. 5Cdo 64/2012 porušil základné právo JUDr. I. T., správcu úpadcu J., spol. s r. o. v konkurze, na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ústavný súd zrušuje rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 30.7.2012, sp. zn. 5Cdo 64/2012 a vec mu vracia na ďalšie konanie.“

Vzhľadom na absenciu zákonom predpísaných náležitostí vyzval ústavný súd 5. decembra 2012 sťažovateľa na doplnenie jeho sťažnosti. Výzve sťažovateľ vyhovel podaním doručeným ústavnému súdu 31. decembra 2012.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu teda nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Sťažovateľ v odôvodnení svojej sťažnosti argumentuje v prospech záveru o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu dovolacím rozsudkom najvyššieho súdu na podklade dvoch zásadných námietok.

1. V prvom rade dôvodí právnym názorom, podľa ktorého ak nájomca po prevzatí výpovede nepodá návrh na vyslovenie jej neplatnosti podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka v tam uvedenej prekluzívnej lehote, potom už nemožno platnosť výpovede ako právneho úkonu posudzovať v iných konaniach.

Ústavný súd na úvod zdôrazňuje, že predmetnú námietku už sťažovateľ predniesol v dovolaní podanom proti odvolaciemu rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd sa s ňou

v odôvodnení napadnutého rozsudku vysporiadal, a tak úlohou ústavného súdu je iba posúdenie, či dôvody najvyššieho súdu nie sú arbitrárne a či rešpektujú požiadavku ústavnej konformity výkladu právnych predpisov.

Ústavný súd totiž stabilne judikuje, že skutkové a právne závery všeobecných súdov môžu byť predmetom jeho kontroly iba vtedy, ak by vyvodené závery všeobecných súdov boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Okrem toho právomoc ústavného súdu konštatovať porušenie základného práva účastníka konania pred všeobecným súdom na súdnu ochranu je založená aj v prípade, ak dospeje k záveru, že napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu je v rozpore s požiadavkou ústavne konformného výkladu právnych predpisov (napr. III. ÚS 346/09).

Najvyšší súd ako súd dovolací k námietke sťažovateľa týkajúcej sa právnych následkov zmeškania lehoty podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka veľmi zreteľne vysvetlil, že aplikácia uvedeného ustanovenia *„predpokladá po prvé, že vôbec existuje výpoveď z nájmu bytu ako jednostranný, adresný, hmotnoprávny úkon konkrétneho prenajímateľa urobeného voči konkrétnemu nájomcovi a po druhé, že prenajímateľ výpoveď nájomcovi doručil. V opačnom prípade, t. j. ak vôľa, obsahom ktorej je výpoveď, prejavená nebola (právny úkon výpovede nájmu bytu neexistuje), resp. bola, ale právny úkon nebol nájomcovi vôbec doručený, aplikácia ustanovenia § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka do úvahy neprichádza. Nájomca sa logicky nemôže s úspechom domáhať neplatnosti právneho úkonu, ktorého existencia chýba...“*. Podľa názoru ústavného súdu citovaná pasáž odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nijako neodporuje požiadavke ústavnej konformity výkladu právnych predpisov, a to z dôvodu rešpektovania podstaty absolútnej neplatnosti právnych úkonov. Tá totiž vychádza z právnej neexistencie absolútne neplatného právneho úkonu. Absolútna neplatnosť právneho úkonu je spôsobená tak závažnou vadou vôle alebo prejavu vôle konajúcej osoby, že výsledok jej konania nie je spôsobilý od počiatku vyvolať akékoľvek právne účinky. Najvyšší súd preto správne uzavrel, že nájomca ako adresát výpovede prenajímateľa sa nemôže v konaní podľa § 711

ods. 6 Občianskeho zákonníka domáhať neplatnosti výpovede trpiacej takou závažnou vadou, že táto výpoveď od počiatku právne neexistuje.

Ústavný súd bez ambície sklznúť do pozície vykladača zákona, ktorá je primárne vyhradená všeobecným súdom, predsa však v záujme presvedčivosti vlastného záveru o akceptovateľnosti citovaných dôvodov najvyššieho súdu považuje za vhodné poukázať aj na systematické súvislosti § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka. Predmetná právna norma je systematicky zaradená v ustanovení § 711 Občianskeho zákonníka, ktoré ťažiskovo upravuje taxatívny výpočet prípustných výpovedných dôvodov oprávňujúcich prenajímateľa vypovedať nájomcovi nájom bytu (odsek 1). Dokonca v odseku 2 a 3 tohto ustanovenia Občiansky zákonník explicitne formuluje špecifické dôvody vedúce k neplatnosti danej výpovede a implicitne sa dôvod neplatnosti dá identifikovať aj v odseku 4 analyzovaného ustanovenia. Všetky popísané skutočnosti v spojení s nastolenou otázkou systematiky zaradenia žalobného typu podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka môžu bez akýchkoľvek pochybností viesť aj k záveru, podľa ktorého žaloba o neplatnosť výpovede sa koncentruje na dôvody neplatnosti vyplývajúce z nerešpektovania niektorej z kogentných hmotno-právnych noriem zakotvených práve v § 711 Občianskeho zákonníka. Prirodzene, všeobecnému súdu konajúcemu o takej žalobe nemožno brániť v tom, aby ex offi skúmal a prípadne aj konštatoval neplatnosť spornej výpovede podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o náležitostiach právnych úkonov. V žiadnom prípade však nevyužitie procesného práva nájomcu podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka nemôže znamenať, že absolútne neplatná výpoveď sa márnym uplynutím tam uvedenej prekluzívnej lehoty konvaliduje a výpoveď poznačená závažnými vadami vôle či jej prejavu sa takto stáva právne existujúcim a platným právnym úkonom s adekvátnymi následkami. Takto by došlo k popretiu podstaty absolútnej neplatnosti právnych úkonov, ktorá je vždy dôsledkom vážnych väd vôle alebo prejavu vôle konajúcej osoby spochybňujúcich samotnú existenciu dotknutého konania. Formulovaný záver napokon potvrdzuje aj ustálená judikatúra všeobecných súdov, na ktorú koniec-koncov poukázal i najvyšší súd v odôvodnení svojho napadnutého rozsudku (napr. uznesenie najvyššieho súdu z 25. novembra 2008 v konaní sp. zn. 2 Cdo 262/2007).

Prvú námietku sťažovateľa tak ústavný súd hodnotí na prvý pohľad ako nedôvodnú, a tým nespôsobilú viesť po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie k vysloveniu porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu.

2. Druhá námietka sťažovateľa atakujúca napadnutý rozsudok najvyššieho súdu sa zakladá na kritike východiska, z ktorého najvyšší súd vychádzal pri konštatovaní obchádzania zákona podaním spornej výpovede a súčasne pri konštatovaní jej rozporu s dobrými mravmi. Podľa sťažovateľa absolútna neplatnosť právneho úkonu nemôže byť založená len na subjektívnych domnienkach a pocitoch jeho adresáta. Sťažovateľ tvrdí, že *„platnosť, resp. neplatnosť je potrebné posudzovať v čase urobenia právneho úkonu podľa objektívneho stavu... Skúmanie subjektívnej stránky je opodstatnené len na strane osoby, ktorá tento úkon urobila (t. j. na strane sťažovateľa)...*“.

Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že posúdenie, či analyzovaný právny úkon obchádza zákon a či je v rozpore s dobrými mravmi, je ako zákonná otázka doménou všeobecných súdov. Obchádzanie zákona, ako aj pojem dobrých mravov predstavujú nepochybne pojmy otvárajúce všeobecnému súdu značný diskrečný priestor, ktorý pravdaže nemôže byť a ani nie je neobmedzený a nemožno ho chápať ako zdroj bezbrehej ľubovôle všeobecného súdu. Diskrečný charakter pojmov obchádzanie zákona a dobré mravy má svoj dopad aj na kritériá prieskumu ústavného súdu pri aplikácii § 39 Občianskeho zákonníka všeobecnými súdmi. Do ich interpretácie má ústavný súd dôvod zasiahnuť len vtedy, ak by táto bola v extrémnom rozpore s pravidlami formálnej logiky, prípadne ak by predmetné pojmy neboli všeobecným súdom dostatočne jasne vysvetlené s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu alebo ak by interpretácia týchto pojmov všeobecným súdom bola v rozpore s prevažujúcou stabilizovanou judikatúrou všeobecných súdov bez náležitého odôvodnenia.

Po preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd dospel k záveru, že pri interpretácii obchádzania zákona, ako aj pojmu dobrých mravov tento zohľadnil všetky rozhodujúce relevantné hľadiská posudzovaného prípadu. Najprv vo všeobecnosti charakterizoval výpoveď podľa § 711 ods. 1 Občianskeho zákonníka ako *„najprísnejšiu možnú sankciu za porušenie povinností nájomcom, ktorej použitie musí byť úmerné závažnosti konania nájomcu v konkrétnom prípade“*. Následne konštatoval, že *„od podania*

návrhu na vklad vlastníckeho práva k bytu po rozhodnutie správy katastra o povolení vkladu až do následného zrušenia rozhodnutia o povolení vkladu bola navrhovateľka podľa názoru dovolacieho súdu dôvodne presvedčená o tom, že jej patrí právna ochrana v tom, že nie je povinná platiť nájomné za byt...“. Potom najvyšší súd zdôraznil, že „do tohto obdobia... spadá obdobie rokov 2004 a 2005, vo vzťahu ku ktorému strana odporcu deklaruje porušenie povinností navrhovateľky...“, a svoje dôvody uzavrel rekapituláciou chronologického sledu relevantných udalostí posudzovaného prípadu, ktoré sú aj podľa názoru ústavného súdu ťažiskové.

Ústavný súd nenachádza žiaden dôvod na ústavné spochybnenie konceptu uvažovania a následného hodnotenia podstatných skutkových okolností najvyšším súdom. Predovšetkým sa žiada zdôrazniť, a to považuje ústavný súd pre záver o ústavnej bezvadnosti rozsudku najvyššieho súdu za rozhodujúce, že v období, keď navrhovateľka neplatila nájomné (čo bolo potom dôvodom na spornú výpoveď z nájmu bytu) sa právny stav vyznačoval tým, že navrhovateľke, ale aj úpadcovi už bol doručený prvostupňový rozsudok okresného súdu o nahradení prejavu vôle úpadcu, na ktorom bola úradne vyznačená jeho právoplatnosť. Zároveň v tom období už pred príslušným správnym orgánom prebiehalo konanie o vklade vlastníckeho práva navrhovateľky k bytu do katastra nehnuteľností. Obom sporovým stranám bolo tiež známe v tom čase účinné ustanovenie zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov, podľa ktorého právne účinky vkladu zo zmluvy o prevode bytu a nebytového priestoru do vlastníctva nájomcu podľa osobitného predpisu vznikajú na základe právoplatného rozhodnutia o jeho povolení ku dňu doručenia návrhu na vklad.

Súčasne je pravdou, že v relevantnom období prebiehalo na okresnom súde a na krajskom súde konanie o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania iniciované úpadcom. Toto konanie však v tom čase nebolo právoplatne ukončené, preto nebolo možné účinne spochybňovať vyznačenie právoplatnosti na prvostupňovom rozsudku okresného súdu o nahradení prejavu vôle úpadcu, ktorý predstavoval právny titul pre vklad navrhovateľkinho vlastníckeho práva k bytu do katastra nehnuteľností.

Ústavný súd teda súhlasí s tvrdením sťažovateľa, že navrhovateľka 2. septembra 2005, keď jej bolo doručené rozhodnutie krajského súdu o tom, že odvolanie úpadcu proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu o nahradení prejavu vôle bolo podané včas, prestala byť dobromyseľná v otázke svojho vlastníckeho práva k bytu, v žiadnom prípade však nemožno akceptovať názor sťažovateľa, že „v čase prevzatia výpovede z nájmu bytu... *J. N. sa nemohla domnievať, že sa stane vlastníčkou predmetného bytu. J. N... musela vedieť, že ešte v roku 2003!!!! bolo voči rozsudku o nahradení prejavu vôle sťažovateľa v zákonnej lehote podané odvolanie, a teda tento rozsudok nikdy nemohol nadobudnúť právoplatnosť.*“. Navrhovateľka prevzala výpoveď v júli 2005, teda v období, keď ešte ani nebolo rozhodnuté o včasnosti podaného odvolania úpadcu, a tak právoplatnosť prvostupňového rozsudku o nahradení prejavu vôle úpadcu nebola spochybnená. Rozhodujúce však je, že žiadne pochybnosti o budúcom vklade svojho vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností so spätnými účinkami navrhovateľka nemala v období, keď neplatila nájomné.

Na podklade uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že záver najvyššieho súdu o obchádzaní zákona podanou výpoveďou úpadcu a o jej rozpore s dobrými mravmi je náležite odôvodnený, pričom jeho dôvody nie sú svojvoľné ani arbitrárne. Najvyšší súd zjavne vzal do úvahy vedomosť a vnútorný postoj úpadcu pri vypovedaní nájomného vzťahu, čoho sa napokon sťažovateľ v odôvodnení svojej sťažnosti aj dovoľáva („*Skúmanie subjektívnej stránky je opodstatnené len na strane osoby, ktorá tento úkon urobila...*“). Chronologická rekapitulácia rozhodujúcich udalostí predstretá najvyšším súdom celkom prirodzene vyústila do právneho hodnotenia všetkých podstatných poznatkov, ktorými v rozhodných obdobiach disponovali obe sporové strany, s následným záverom o obchádzaní § 711 ods. 1 písm. d) Občianskeho zákonníka podaním spornej výpovede, ako aj o jej rozpore s dobrými mravmi.

Ústavný súd tak dospel k záveru, že ani druhá sťažovateľova námietka nie je dôvodná.

3. Súhrnne tak ústavný súd konštatuje, že pri predbežnom prerokovaní posudzovanej sťažnosti nezistil žiadne signály, ktoré by po jej prijatí na ďalšie konanie mohli v rámci

meritórneho prerokovania viesť k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu. Sťažnosť je tak na prvý pohľad zjavne neopodstatnená a ako takú ju ústavný súd odmietol.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol ako celok, nezaoberal sa už návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2013